

“МОНГОЛ УЛСЫН 2027 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ” СЭДЭВТ ХЭЛЭЛЦҮҮЛГЭЭС ГАРСАН САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

2026.10.28

Нээлттэй нийгэм форумаас “Монгол Улсын 2027 оны төсвийн төлөвлөлт” сэдэвт хэлэлцүүлгийг 2026 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдөр зохион байгууллаа. Хэлэлцүүлэгт төрийн болон төрийн бус байгууллага, судалгааны байгууллага, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн 50 гаруй төлөөлөл оролцож, төсвийн төлөвлөлтөд анхаарах асуудлаар санал солилцлоо.

Улсын төсөв нь жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, нийгэм, эдийн засгийн нэн тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэхэд чиглэх ёстой. Иймд улсын төсвөөс санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төслүүд нь Төсвийн тухай хуульд заасан төлөвлөлтийн шаардлагыг хангасан байхаас гадна хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдсан байх нь зүйтэй юм. Манай улсын төсөвт уул уурхайн салбараас төвлөрөх орлого чухал нөлөөтэй бөгөөд энэхүү орлогыг хэт өөдрөг төсөөлж, зарлагыг тэлснээс төсвийн орлого бүрдэхгүй байх үед төсвийн алдагдал өсөж, өрийн дарамтыг нэмэгдүүлж ирлээ. Иймд Нээлттэй нийгэм форумын захиалгаар төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх төслүүдийн төлөвлөлт, санхүүжилт, хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдсан байдал болон уул уурхайн салбараас төвлөрүүлэх орлогын төсөөлөлд хараат бус судлаачдын зүгээс дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг энэхүү хэлэлцүүлгийн үеэр танилцууллаа. Түүнчлэн 2027 оны төсвийн төсөлд өгсөн дүгнэлтээ Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл танилцуулсан юм.

Судлаачид, хэлэлцүүлэгт оролцогчдын зүгээс 2027 оны төсвийн төлөвлөлтийн тухайд УИХ, Засгийн газарт хандан дараах анхаарах асуудлыг хөндөж, санал гаргалаа. Үүнд:

Төсвийн орлого төлөвлөлтийн тухайд:

- Нэгдсэн төсөвт уул уурхайн салбараас төвлөрүүлэх орлогын төлөвлөлтөд нүүрс, зэсийн үнэ болон экспортын хэмжээг суурь, өсөлттэй, бууралттай хувилбараар тооцох;
- Татвар болон ногдол ашгийн төлөвлөгөөг бодит мөнгөн урсгалд үндэслэх;
- Орлого тасалдсан тохиолдолд авах арга хэмжээг урьдчилан төлөвлөх.

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийн тухайд:

- Хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн хэрэгцээ, шаардлагын судалгааг нарийн хийж, нэн шаардлагатай төслүүдийг л санхүүжүүлэх;

- 2027 оны төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралт дахь шинээр эхлүүлэх хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн хүчин чадлын мэдээлэл буюу суудлын тоо, орны тоо, авто замын урт зэргийг тусгаж батлах;
- Хөрөнгө оруулалтын томоохон төслүүдийн хүрээнд 2027 онд хийх ажил, байршил, хугацаа, санхүүжилтийг задлан мэдээлэх;
- Барилга байгууламжийн 180 шинэ төслийн эхний жилийн санхүүжилтийг Төсвийн тухай хуульд заасны дагуу төлөвлөх;
- Төсөвт туссан хөрөнгө оруулалтын төслүүд хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдаж буй эсэх мэдээллийг төсөл тус бүрээр төсвийн танилцуулгад тусгах;
- Хөрөнгө оруулалтын зарим төслийн төсөвт өртөг, төсвийн жилд олгох санхүүжилтийн хэмжээ хэт өндөр байгаа тул төслийн хэрэгжилтийн боломжийг бодитоор тооцох. Тухайлбал, Байгалийн түүхийн музейн төсөвт өртөг 225 тэрбум төгрөг байна. Түүнчлэн дулааны цахилгаан станцуудын төслүүдийн эхний санхүүжилтийг хэт өндөр төлөвлөсөн нь бодит байдалд хэрэгжилт хангагдахгүй, төлөвлөсөн санхүүжилт бүрэн зарцуулагдахгүйгээс алдагдсан боломжийн өртөг өндөр байх эрсдэлтэй юм.

Урсгал зардлын чиглэлээр:

- Жижиг, дунд үйлдвэрлэл, хөдөө аж ахуйн бүтэгдэхүүний үйлдвэрлэлд олгож буй зээлийн үр ашгийг үнэлэх, холбогдох сайдын хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлтүүдийн төлөвлөлтийг сайжруулах;
- Төрийн албан хаагчдын цалинг нэмэх үүднээс Азийн хөгжлийн банкнаас зээл авах нь улсын өрийг нэмэгдүүлэх зохисгүй алхам гэдгийг анхаарах;
- Төрийн албан хаагчдын цалинг нэмэхдээ бүтээмжтэй нь уялдуулах;
- Төрийн байгууллагууд дахь менежерүүдийн зардал, тоног төхөөрөмж, байр түрээсийн зардал, томилолт, зочин, хүлээн авалтын зардлыг бууруулах;
- Сэтгүүлзүй, хэвлэл мэдээллийн зардлыг санхүүжүүлэхээ зогсоох;
- Боловсролын салбарт цэцэрлэг, сургуулийг мэргэжлийн багшаар хангахад анхаарах.

Дагалдах хуулиудын чиглэлээр:

- Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлд өөрчлөлт оруулан Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийн 50 хувийг одоогийн мөрдөгдөж буй хууль, журмын хүрээнд иргэдийн саналд үндэслэн хуваарилах, үлдэх 50 хувийг орон нутгийн засаг захиргаа хуваарилахаар тусгасан нь төсөв дэх иргэдийн оролцоог улам бууруулах тул хуульд энэхүү өөрчлөлтийг хийхгүй байх;
- Шашны байгууллагууд ихээхэн хэмжээний орлого олдог атал Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулан Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 13.1.8-д заасны дагуу баталсан түүх, соёлын хосгүй үнэт дурсгалт зүйлийг хадгалж, хамгаалж буй шашны байгууллагын өмчилж байгаа үл хөдлөх эд хөрөнгийг хадгалж, хамгаалж буй хугацаанд нь үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас 100 хувиар хөнгөлөхөөр тусгасан нь зохисгүй, төсвийн орлогыг бууруулах үр дагавартай тул хуульд энэхүү өөрчлөлтийг хийхгүй байх;

Төсвийн төлөвлөлтийн бусад асуудлаар:

- Төсвийн тогтвортой байдлыг хангах үүднээс төсвийг алдагдалгүй батлах;
- Олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудаас зээл авахдаа хэрэгжүүлэх төслийн үр ашигт онцгой анхаарах;
- Төсвийн төлөвлөлтийг оновчтой болгох чиглэлээр иргэний нийгэм болон төрийн аудитын байгууллагаас өгсөн зөвлөмжийг УИХ, Засгийн газар анхааралдаа авч, шийдвэртээ хэрхэн тусгасан талаар эргэн мэдээлэл өгдөг болох.

---000---